

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Декан факультету педагогіки і психології

Т.О. Олефіренко

“_____” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ЖИВОПИС

освітнього рівня бакалавр

галузь знань 02 Культура і мистецтво Образотворче мистецтво*
спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
шифр за навчальним планом ПП2.4

Київ – 2020 рік

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми “Живопис”, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова від “_____” _____ 20____ року, протокол №_____.

Розробник програми: Сова О.С., к.п.н., доцент кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова

Шалварова К.С., старший викладач кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова,

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

“_____” _____ 20____ року, протокол №_____

Завідувач кафедри

_____ (Шевнюк О.Л.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПП2.4

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Кількість кредитів - 15		Методи навчання пояснювально-ілюстративний мультимедійний практичний творче завдання
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Загальна кількість годин		
	<i>Денна -900</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень: бакалавр	Лекції		
	Семінарські (практичні) заняття		
Нормативна	Лабораторні заняття		Форми поточного контролю оцінювання практичних завдань
	Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 1,2,3,4	504	
Індивідуальні заняття			
Семестр – 1,2,3,4,5, 6,7,8			
	Самостійна робота		
Тижневе навантаження (год) аудиторне – 3-6 самостійна робота- 3-6	396		Форма підсумкового контролю екзамен, залік
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС		
Мова навчання - українська	1,2:1		

Предмет вивчення навчальної дисципліни

Живописне зображення об'єктів і простору на площині та технології його виконання.

Міждисциплінарні зв'язки – рисунок, колористика, композиція, пластична анатомія.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка майбутнього вчителя до створення живописних зображень предметів і простору на площині та оволодіння методикою навчання цьому учнів.

Завдання: навчання студентів живописної грамоти, розвиток специфічного живописного бачення, пам'яті та мислення, чуття кольору і тону, навичок практичної роботи з художніми матеріалами, фарбами і форматом.

Навчальний матеріал дисципліни, зміст практичних занять, критерії та порядок оцінювання та додаткова інформація розміщені на веб-сайті курсу за посиланням <https://moodle.npu.edu.ua/enrol/index.php?id=352>

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

№з/п	Компетентності	Програмні результати навчання
1	K06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ПР01. Застосовувати комплексний художній підхід до створення цілісного образу
2	K09. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ПР11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, педагогічної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним умовам для якісного виконання роботи.
3	K15. Володіти різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.	
4	K13. Розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища, володіти основними класичними та сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.	ПР06. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках і матеріалах.
5	K16. Генерувати авторські новаційні пошуки в практику сучасного мистецтва.	ПР07. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого і декоративного мистецтва.
6	K17. Здатність інтегрувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.	ПР16. Володіти фаховою термінологією і методикою образотворчого мистецтва.
7	K20. Здатність використовувати професійні знання у практичній педагогічній діяльності.	

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 30 кредитів ЄКТС 900 год.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Ауд.	Лекц	Сем.	Лаб.	СРС	Ауд	Лекц	Прак	Лаб	СРС
	Модуль 1. Основи техніки акварельного живопису	51			51	40					
1	Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів	16			16	15					
2	Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту	25			25	15					
3	Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками	10			10	10					
	Модуль 2. Акварельний живопис натюрморту	68			68	50					
4	Етюди опудал птахів	8			8	10					
5	Натюрморт з опудалом птаха	26			26	15					
6	Натюрморт з гіпсовою розеткою	26			26	15					
7	Етюд весняних квітів	8			8	10					
	Модуль 3. Живопис натюрморту із складними тональними відношеннями	51			51	40					

8	Передача фактури та матеріальності предметів засобами живопису	11		11	15					
9	Натюрморт в холодній гамі	20		20	15					
10	Натюрморт в теплій гамі	20		20	10					
	Модуль 4. Зображення предметів і середовища засобами пастозного живопису	85		85	70					
11	Етюд простого натюрморту	4		4	10					
12	Складний натюрморт з гіпсовою маскою	30		30	16					
13	Натюрморт з весняними квітами	21		21	18					
14	Живопис багатопланового натюрморту	30		30	26					
	Модуль 5. Оволодіння технікою олійного живопису	85		85	70					
15	Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд).	16		16	10					
16	Живопис предметів близьких за колірним тоном.	20		20	20					
17	Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин.	18		18	10					
18	Живопис складного тематичного натюрморту у певній колірній гамі.	31		31	30					
	Модуль 6. Живопис портрету	60		60	50					
19	Живопис гіпсової голови з виразними анатомічними особливостями.	22		22	20					
20	Живописні можливості олійних фарб у зображенні портрету натурника (етюд).	8		8	10					
21	Портрет людини з виразними рисами обличчя на нейтральному тлі.	30		30	20					
	Модуль 7. Живопис поясного портрету	68		68	46					
22	Портрет натурника з плечовим поясом.	18		18	10					
23	Живопис натурника з оголеним торсом на нейтральному тлі.	24		24	10					
24	Живопис натурниці з оголеним торсом на контрастному тлі.	26		26	26					
	Модуль 8. Живопис фігури людини.	36		36	30					
25	Живопис оголеної чоловічої фігури у нескладному русі.	16		16	10					
26	Живопис оголеної фігури натурниці в тематичному антуражі.	20		20	20					
Разом:		504		504	396					

IV. Зміст дисципліни

Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
	Всього	Лек.
Модуль 1. Основи техніки акварельного живопису.	51	
<p>Живопис - вид образотворчого мистецтва. Художні матеріали та інструменти, що використовуються в різних техніках живопису. Акварель - застосування в навчальному процесі та художні можливості. Технологічні прийоми роботи водяними фарбами (акварель). Оптичне і механічне змішування кольорів. Прозорість акварельного мазка і чистота кольору, кольорового сполучення. Акварельні вправи. Малювання умовно - плоских предметів. Складний контур і багатокольорова поверхня об'єкта зображення (осінні листя, метелики, музичні інструменти). Основи кольорознавства в живописі. Спектр, основні та похідні кольори. Хроматичні та ахроматичні, теплі та холодні кольори, їх оптичні властивості.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Беда Г.В. Живопись. Учебник для пединститутів.- М.:Просвещение,1986. 2. Горбенко А.А. Акварельная живопись для архитекторов.- К.:Будівельник,1991. 3. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013. 		
Модуль 2. Акварельний живопис натюрморту.	68	
<p>Специфіка акварельного живопису опудал птахів. Робота над замальовками представників флори і фауни. Жанрова специфіка натюрморту. Сюжетний та композиційний зв'язок предметів у постановці натюрморту. Тонові та кольорові відношення в живопису. Отримання необхідного тону (темноти) та кольору (забарвлення) в акварельному живописі.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пучков А.С. Методика работы над натюрмортом.- М.:Просвещение,1982. 2. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		
Модуль 3. Живопис натюрморту із складними тональними співвідношеннями.	51	
<p>Передача матеріальності предметів на картинній площині. Тепла і холодна гама в живописних творах. Живопис натюрморту зі складними тональними співвідношеннями у заданій кольоровій гамі. Зображення предметів у контрастному тональному середовищі. Особливості роботи з нюансними співвідношеннями. Особливості передачі планів у постановці засобами акварельного живопису. Організація живописної цілісності натюрморту.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пучков А.С. Методика работы над натюрмортом.- М.:Просвещение,1982. 2. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		

Модуль 4. Передача предметів і середовища засобами пастозного живопису.	85	
<p>Особливості роботи в пастозній техніці живопису. Технологічні прийоми роботи водяними фарбами (гуаш, акрил, темпера). Побудова й прописка об'єму предметів, кольорового оточення, просторових планів засобами пастозного живопису. Зображення гіпсової маски античного зразка в кольоровому оточенні. Специфіка виконання довготривалої постановки з предметами побуту в інтер'єрі. Передача простору в живописі складного натюрморту.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аристид Дж. Уроки классической живописи. Техники и приемы из художественной мастерской / Джульета Аристид ; пер. с англ. Екатерины Петровой. – Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 80 с. : ил. 2. Беда Г.В. Живопись. Учебник для пединститутов.- М.:Просвещение,1986. 3. Киплик Д.И. Техника живописи. Учебное пособие – Москва: Сварог и К, 2002. – 357 с. 4. Учимся рисовать гуашью / пер.с англ. Л. Степановой – Москва: Издательство АСТ, 2018. – 96 с. : ил. 5. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 6. Шматова О. Самоучитель по рисованию гуашью: экспресс-курс: учимся рисовать с нуля шаг за шагом. 2-е изд., испр. и доп. – Москва: Эксмо, 2010. – 80 с. : ил. 		
Модуль 5. Оволодіння технікою олійного живопису	85	
<p>Матеріали олійного живопису та особливості роботи з ними (основа, ґрунт, пензлі, фарби, розчинники та ін.). Різноманітні техніки та прийоми олійного живопису (лесування, корпусне письмо різними матеріалами).</p> <p>Специфіка і послідовність роботи олійними фарбами в процесі живопису натюрмортів. Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Беда Г.В. Живопись. Учебник для пединститутов.- М.:Просвещение,1986. 8. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		
Модуль 6. Живопис портрету	60	
<p>Портретне малярство: завдання та вимоги.</p> <p>Портрет як жанр образотворчого мистецтва. Форма, колір і тон у зображенні голови людини. Індивідуальне і типове у портреті. Створення художнього образу при живописі портрету. Художні та технологічні основи короткотривалого етюду і довготривалої роботи та особливості роботи щодо оптимізації процесу пошуку типового у моделі демонстратора пластичних поз.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи. - К.:ВШ,1989. 2. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		
Модуль 7. Живопис поясного портрету	68	

<p>Етапи роботи над портретом з плечовим поясом від задуму до виконання.</p> <p>Особливості композиції фігури, що сидить. Моделювання форми кольором: великі маси і деталі. Вплив поліхромного оточення на колір тіла.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи. - К.:ВШ,1989. 2. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		
Модуль 8. Живопис фігури людини.	36	
<p>Колір, конструкція і форма у зображенні фігури людини.</p> <p>Анатомія і пропорції людини. Зв'язок кольору тіла людини і середовища, моделювання кольором форми. Пластичність форми і передача її засобами малярства. Специфіка виконання довготривалої постановки з фігурою людини і предметами побуту в інтер'єрі. Організація живописної цілісності складної постановки.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи. - К.:ВШ,1989. 2. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017. 		

4.2. Плани лабораторних занят

№ з/п	Назви модулів і тем	Кільк год
Модуль 1. Основи техніки акварельного живопису		51
1	<p>Тема 1. Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів</p> <p>Лабораторне заняття № 1. <i>Виконати:</i> вправи з техніки акварельного живопису: а) лєсирування; б) “аль прима”; в) вливання кольору в колір. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіння основами акварельної техніки.</p> <p>Лабораторне заняття № 2. <i>Виконати:</i> живопис музичних інструментів (скрипка, домбра, гітара або ін.). <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> вивчення технік акварельного живопису</p> <p>Лабораторне заняття № 3. <i>Виконати:</i> етюди простого за формою і кольором посуду на кольоровому тлі. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> використання прийомів акварельного живопису для передачі об'єму і кольорових рефлексів.</p> <p>Лабораторне заняття № 4. <i>Виконати:</i> акварельний етюд овочів і фруктів на нейтральному тлі. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами створення об'ємного зображення за допомогою кольору.</p> <p>Лабораторне заняття № 5. <i>Виконати:</i> етюди осіннього листя, використовуючи різні прийоми роботи акварельними фарбами. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> відпрацювання прийомів акварельного живопису</p>	16
2	<p>Тема 2. Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту</p> <p>Лабораторне заняття № 1. <i>Виконати:</i> натюрморт з двох геометричних тіл і темним акцентом. Гризайль.</p>	25

	<p><i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами моделювання форми, передачі світлотних відмінностей між об'єктами. Лабораторне заняття № 2. <i>Виконати:</i> етюд простого натюрморту з фруктами та керамічним посудом на контрастному тлі. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами роботи з складними кольорами та моделювання форми. Лабораторне заняття № 3. <i>Виконати:</i> живопис натюрморту з предметів побуту з активним кольоровим акцентом на контрастному тлі. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами відтворення кольору об'єктів у взаємозв'язку з колірним середовищем.</p>	
3	<p>Тема 3. Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками Лабораторне заняття №1. <i>Виконати:</i> етюд білого геометричного тіла на тлі однотонних, чітко виражених за кольором тканин з виразними складками. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами кольорового зображення драперій, навчитися виявляти одночасний колірний контраст при сполученні ахроматичного та хроматичного кольорів.</p>	10
Модуль 2. Акварельний живопис натюрморту		68
4	<p>Тема 4. Етюди опудал птахів Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> етюди опудал птахів на кольоровому тлі (2 шт.) <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами передачі складної форми і кольорового оточення у короткотривалому етюді.</p>	8
5	<p>Тема 5. Натюрморт з опудалом птаха Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> натюрморту з опудалом птаха. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами передачі форми і оточення кольоровими співвідношеннями.</p>	26
6	<p>Тема 6. Натюрморт з гіпсовою розеткою Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> нескладний натюрморт з гіпсовою розеткою. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами живопису складного за формою білого предмету в колірному оточенні.</p>	26
7	<p>Тема 7. Етюд весняних квітів Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> натюрморт з весняними квітами. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами передачі складної природної форми.</p>	8
Модуль 3. Живопис натюрморту із складними тональними відношеннями		51

8	<p>Тема 8 Передача фактури та матеріальності предметів засобами живопису Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> декілька етюдів предметів зі скла, металу, майоліки, дерева тощо на передачу особливостей їх матеріальності. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами відтворення фактури об'єктів кольором.</p>	11
9	<p>Тема 9. Натюрморт в холодній гамі Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> постановку складного натюрморту з різноматеріальних предметів, зближених за колірною гамою та контрастних за тоном. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами живопису предметів зближених за колірним тоном.</p>	20
10	<p>Тема 10. Натюрморт в теплій гамі Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> живопис різнокольорових природних об'єктів на тему дарів осені. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами живопису предметів зближених за колірним тоном.</p>	20
Модуль 4. Зображення предметів і середовища засобами пастозного живопису		85
11	<p>Тема 11. Етюд простого натюрморту Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> етюд нескладного натюрморту. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, гуаш, пензлі, формат А-3. <i>Мета:</i> ознайомитись з прийомами пастозного письма водорозчинними фарбами.</p>	4
12	<p>Тема 12. Складний натюрморт з гіпсовою маскою Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> складний натюрморт з гіпсовою маскою в оточенні різнокольорових предметів і драперій. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, гуаш, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти технікою пастозного письма із застосуванням білил, передавати ефекти світлотного і хроматичного контрасту.</p>	30
13	<p>Тема 13. Натюрморт з весняними квітами Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> натюрморт з весняними квітами <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, гуаш, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами передачі складної форми, і колірною оточення.</p>	21
14	<p>Тема 14. Живопис багатопланового натюрморту Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> складний багатоплановий натюрморт з предметами побуту в інтер'єрі. <i>Матеріали:</i> Папір, олівці, гуаш, пензлі, формат А-2. <i>Мета:</i> оволодіти прийомами передачі глибини простору за допомогою кольорових співвідношень</p>	30
Модуль 5. Оволодіння технікою олійного живопису.		85
15	<p>Тема 15. Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд). Лабораторне заняття. <i>Виконати:</i> етюд нескладного натюрморту з предметів контрастних за кольором. <i>Матеріали:</i> Картон, олійні фарби, мастихін, формат А-3. <i>Мета:</i> Ознайомлення зі специфікою живопису олійними фарбами. Прийоми письма за допомогою мастихіна. Оволодіння роботою великими колірними</p>	16

	плямами.	
16	<p>Тема 16. Живопис предметів близьких за колірним тоном. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд нескладного натюрморту з предметів, зближених за кольором (кераміка, дерево або ін.) Матеріали: Картон, олійні фарби, пензлі, формат А-3. Мета: Оволодіння багатошаровим письмом. Робота пензлями, мазок, змішування фарб. Створення єдиної колірної гами. Порівняння близьких кольорів між собою.</p>	20
17	<p>Тема 17. Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд осінніх квітів. Матеріали: Картон, олійні фарби, пензлі, формат А-3. Мета: Оволодіння фактурним письмом. Змішування кольорів. Різноманітні прийоми нанесення колірної мазка. Передача цілісного колірної враження від природи.</p>	18
18	<p>Тема 18. Живопис складного тематичного натюрморту у певній колірній гамі. Лабораторне заняття. Виконати: Складний багатоплановий тематичний натюрморт. Матеріали: Полотно, олійні фарби, пензлі, формат А-2. Мета: Послідовність роботи над довготривалою постановкою. тональні та колірні співвідношення між предметами. Передача фактури. Плановість. Цілісність сприйняття колірних мас.</p>	31
Модуль 6. Живопис портрету		60
19	<p>Тема 19. Живопис гіпсової голови з виразними анатомічними особливостями. Лабораторне заняття. Виконати: Нескладний натюрморт з гіпсовою головою у колірному оточенні та з чітким бічним освітленням. Матеріали: Картон, олійні, гуашеві або темперні фарби, пензлі, формат А-2. Мета: Вирішення проблем колориту. Живописне моделювання форми голови. Вплив поліхромного оточення та освітлення на колір природи. Моделювання рельєфних форм обличчя. Світлотний та хроматичний контрасти. Цілісність тонального і колірної рішення.</p>	22
20	<p>Тема 20 Живописні можливості олійних фарб у зображенні портрету натурника (етюд). Лабораторне заняття. Виконати: Етюд голови натурника з виразними рисами і контрастним освітленням на нейтральному тлі. Матеріали: Олійні, гуашеві або темперні фарби, картон, формат А-3. Мета: Передача характерних рис природи. Конструктивне ліплення форми за допомогою кольору. Оволодіння роботою великими колірними плямами. Співвідношення колірних відтінків.</p>	8
21	<p>Тема 21. Портрет людини з виразними рисами обличчя на нейтральному тлі. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд голови людини з виразними рисами обличчя на нейтральному тлі. Освітлення бічне, не контрастне. Матеріали: Олійні, гуашеві або темперні фарби, картон, формат А-3. Мета: Передача характерних рис природи. Конструктивне ліплення форми за допомогою кольору. Співвідношення колірних відтінків. Деталізація та узагальнення форми.</p>	30

Модуль 7. Живопис поясного портрету		68
22	<p>Тема 22. Живопис портрету з плечовим поясом. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд жіночого поясного портрету у картатому одязі і капелюшку в фронтальному освітленні. Матеріали: акварель, пензлі, формат А-2. Мета: Компонування фігури. Робота великими колірними плямами. Живописна характеристика портрету та створення художнього образу. Моделювання загальної форми і деталей.</p>	18
23	<p>Тема 23. Живопис натурника з оголеним торсом на нейтральному тлі. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд чоловічого оголеного торсу у фронтальному освітленні. Матеріали: акварель, пензлі, формат А-2. Мета: Передача світлових і колірних нюансів. Відмінність між кольором деталей обличчя, торсом і руками. Вплив поліхромного оточення на колір тіла. Портретна характеристика природи.</p>	24
24	<p>Тема 24. Живопис натурниці з оголеним торсом на контрастному тлі. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд жіночого оголеного тіла у контрастному освітленні. Матеріали: Олійні, гуашеві або темперні фарби, картон, формат А-2. Мета: Композиція фігури з врахуванням пластичних особливостей моделі. Передача світлотних контрастів за допомогою кольору. Робота великими колірними масами.</p>	26
Модуль 8. Живопис фігури людини.		36
25	<p>Тема 25. Живопис оголеної чоловічої фігури у нескладному русі. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд оголеної фігури натурника при чіткому бічному освітленні. Тепле тло. Матеріали: Олійні або темперні фарби, картон, формат А-2. Мета: Живописне моделювання форми. Зв'язок кольору фону і тіла. Передача рельєфу м'язів та деталей обличчя великими плямами.</p>	16
26	<p>Тема 26. Живопис оголеної фігури натурниці в тематичному антуражі. Лабораторне заняття. Виконати: Етюд тематичної постановки з картатими драперіями різної фактури та відповідним антуражем. Матеріали: Олійні або темперні фарби, картон, формат А-1. Мета: Композиційні особливості тематичної живописної композиції. Пластика, форма, простір, колорит. Характер постаті, портретна схожість. Підпорядкування деталей головному. Вирішення творчих задач і створення художнього образу.</p>	20

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Форми звітності
	Модуль 1. Основи техніки акварельного живопису	
1	Тема 1. Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів. Акварельні етюди осіннього листя, овочів і фруктів, кольорового посуду з використанням різних прийомів акварельного живопису.	практична робота
2	Тема 2. Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту. Етюди простих натюрмортів.	практична робота
3	Тема 3. Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками.	практична

	Етюди кольорових драперій по вологому.	робота
	Модуль 2. Акварельний живопис натюрморту	
4	Тема 4. Етюди опудал птахів. Етюд опудала дрібного птаха.	практична робота
5	Тема 5. Натюрморт з опудалом птаха. Завершення лабораторного завдання.	практична робота
6	Тема 6. Натюрморт з гіпсовою розеткою. Завершення лабораторного завдання. Етюд нескладного білого предмета в колірному оточенні.	практична робота
7	Тема 7. Етюд весняних квітів. Етюди весняних квітів різної форми та кольору.	практична робота
	Модуль 3. Живопис натюрморту із складними тональними відношеннями.	
8	Тема 8. Передача фактури та матеріальності предметів засобами живопису. Етюди різноматеріальних предметів. Етюди зі скляними предметами з ефектами прозорості та налиті рідини.	практична робота
9	Тема 9. Натюрморт в холодній гамі. Етюд натюрморту у холодній гамі	практична робота
10	Тема 10. Натюрморт в теплій гамі. Етюд натюрморту у теплій гамі Стилістична переробка натюрморту	практична робота
	Модуль 4. Передача простору засобами пастозного живопису.	
12	Тема 12. Складний натюрморт з гіпсовою маскою. Етюд натюрморту з білим предметом в колірному оточенні.	практична робота
13	Тема 13. Натюрморт з весняними квітами. Етюди весняних квітів.	практична робота
14	Тема 14. Живопис багатопланового натюрморту. Завершення лабораторної роботи. Стилістична переробка складного натюрморту.	практична робота
	Модуль 5. Оволодіння технікою олійного живопису	
15	Тема 15. Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд). Завершення лабораторної роботи.	практична робота
16	Тема 16 Живопис предметів близьких за колірним тоном. Завершення лабораторної роботи. Етюди кольорового посуду.	практична робота
17	Тема 17. Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин. Етюди осіннього листя.	практична робота
18	Тема 18. Живопис складного тематичного натюрморту у певній колірній гамі Стилістична переробка складного натюрморту	практична робота
	Модуль 6. Живопис портрету	
19	Тема 19. Живопис гіпсової голови з виразними анатомічними особливостями. Завершення лабораторної роботи	практична робота
20	Тема 20. Живописні можливості олійних фарб у зображенні портрету натурника (етюд). Етюд голови людини при контрастному освітленні.	практична робота
21	Тема 21. Портрет людини з виразними рисами обличчя на нейтральному тлі. Автопортрет при штучному освітленні.	практична робота
	Модуль 7. Живопис поясного портрету	
22	Тема 22. Портрет натурника з плечовим поясом. Короткотривалі етюди портретів на різному тлі на колірне враження	практична робота
23	Тема 23. Живопис натурника з оголеним торсом на нейтральному тлі. Живопис рук.	практична робота
24	Тема 24. Живопис натурниці з оголеним торсом на контрастному тлі.	практична

	Завершення лабораторної роботи.	робота
	Модуль 8. Живопис фігури людини.	
25	Тема 25. Живопис оголеної чоловічої фігури у нескладному русі. Завершення лабораторної роботи.	практична робота
26	Тема 26. Живопис оголеної фігури натурниці в тематичному антуражі. Стилістична переробка портрету натурниці.	практична робота

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Горбенко А.А. Акварельная живопись для архитекторов.-К.:Будивельник,1991.
2. Пучков А.С. Методика работы над натюрмортом.- М.:Просвещение,1982.
3. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017.
4. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013

4.4. Індивідуальні заняття

№ з/п	Завдання	Кількість годин
	Модуль 1. Основи техніки акварельного живопису	17
1	<i>Завдання 1.</i> Виконати етюди аквареллю на відпрацювання способів досягнення живих, рухливих ефектів в живописі шляхом вливання кольору в колір. (Етюди кольорового посуду та осіннього листя). Матеріали: Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3.	6
2	<i>Завдання 2.</i> Навчитись передавати тепло-холодність в зображенні натурної постановки при денному та штучному освітленні. (Етюди простих за формою і кольором об'єктів). Матеріали: Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3.	6
3	<i>Завдання 3.</i> Відпрацювання навичок передачі драперій зі складками в акварельному живописі. Матеріали: Папір, олівці, акварель, пензлі, формат А-3.	5
	Модуль 8. Живопис фігури людини.	6
1	<i>Завдання.</i> Відпрацювання прийомів живопису оголеного тіла людини, моделювання кольором форми. Матеріали: Олійні або темперні фарби, картон.	6

V. Контроль якості знань студентів

5.1.Форми і методи поточного контролю

	Бали
1 курс – 1 семестр	
Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів (7 аркушів)	70
Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту (2 аркуші формат А-3)	20
Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками	10
Натюрморт з колірним контрастом (формат А-3) – екзаменаційна робота	100
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал - екзамен	100

1 курс – 2 семестр	
Етюди опудал птахів (2 аркуші)	40
Натюрморт з опудалом птаха	40
Натюрморт з гіпсовою розеткою– екзаменаційна робота	100
Етюд весняних квітів	20
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал - екзамен	100
2 курс – 3 семестр	
Етюди різноматеріальних предметів	25
Натюрморт у холодній гамі..	25
Натюрморт у теплій гамі	25
Творча переробка натюрморту	25
Поточний рейтинговий бал - залік	100
2 курс – 4 семестр	
Етюд простого натюрморту	10
Складний натюрморт з гіпсовою маскою	20
Натюрморт з весняними квітами	10
Живопис багатопланового натюрморту	40
Творча переробка натюрморту	20
Поточний рейтинговий бал- залік	100
3 курс – 5 семестр	
Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд).	20
Живопис предметів близьких за колірним тоном.	20
Етюд осінніх квітів	20
Складний тематичний натюрморт	20
Стилістична переробка складного тематичного натюрморту	20
Поточний рейтинговий бал- залік	100
3 курс – 6 семестр	
Натюрморт з гіпсовою головою	35
Голова натурника на контрастному тлі	35
Автопортрет	30
Голова натурника на нейтральному тлі – екзаменаційна робота	100
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал - екзамен	100
4 курс – 7 семестр	
Поясний портрет натурника	35
Оголений торс натурника	35
Оголений торс натурниці– екзаменаційна робота	100
Стилістична переробка портрету натурника (натурниці)	30
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал - екзамен	100
4 курс – 8 семестр	
Оголений натурник у русі	100
Живопис оголеної фігури натурниці в тематичному антуражі (історичний костюм) – екзаменаційна робота	100
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал - екзамен	100

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

№п/п	Вид навчальної діяльності	Кількість балів
1	Підсумковий рейтинговий бал - екзамен Оцінювання практичних робіт	100

2	Підсумковий рейтинговий бал - екзамен Оцінювання практичних робіт	100
3	Підсумковий рейтинговий бал - залік Оцінювання практичних робіт	100
4	Підсумковий рейтинговий бал - залік Оцінювання практичних робіт	100
5	Підсумковий рейтинговий бал - залік Оцінювання практичних робіт	100
6	Підсумковий рейтинговий бал - екзамен Оцінювання практичних робіт	100
7	Підсумковий рейтинговий бал - екзамен Оцінювання практичних робіт	100
8	Підсумковий рейтинговий бал - екзамен Оцінювання практичних робіт	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧИХ РОБІТ				
	5 балів	4 бали	3 бали	0 балів
Змістова повнота й оригінальність навчально-творчої роботи 33,3%	Ідея навчально-творчої роботи повністю відповідає змісту завдання, є художньо виразною та цілісною, самостійною та інформативною	Ідея навчально-творчої роботи відповідає змісту завдання, є досить виразною та інформативно, містить елементи оригінальності	Ідея навчально-творчої роботи частково відповідає змісту завдання, є маловиразною й малоінформативно, що ґрунтується на існуючих зразках	Ідея навчально-творчої роботи не відповідає змісту завдання або є невиразною та шаблонною
Образотворча грамотність навчально-творчої роботи 33,3%	Студент застосовує закони і прийоми композиції (єдність, контраст, баланс, рух, домінанта, ритм тощо), колірні гармонії, використовує образотворчі техніки з майстерністю	Студент частково застосовує закони і прийоми композиції (єдність, контраст, баланс, рух, домінанта, ритм тощо), колірні гармонії, використовує образотворчі техніки з достатнім вмінням	Студент застосовує закони і прийоми композиції, колірні гармонії та використовує образотворчі техніки на елементарному рівні	Студент ігнорує закони і прийоми композиції, колірні гармонії, не володіє образотворчими техніками
Презентація 33,3%	Студент дотримується послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, результат роботи характеризується акуратністю та контролем за процесом	Студент загалом дотримується послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, поодинокі моменти неакуратної роботи не впливають на загальне художнє враження	Студент слабо опанував послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, неконтрольованість і неакуратність процесів заважає художньому сприйманню кінцевого результату	Студент ігнорує грамотну послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, робота виконана неакуратно та поза творчим контролем

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни „Живопис”

Всього 900 год., самостійна робота – 396 год., лекції – 0 год., лабораторні – 504 год., індивідуальні заняття – 23 год

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 1																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Основи техніки акварельного живопису																
Теми лекцій																	
Лабораторні заняття	Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів.					Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту					Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками						
Самостійна робота	Живопис умовно-плоских та об'ємних предметів.					Тональні та колірні співвідношення в живописі натюрморту					Етюд геометричної фігури на тлі кольорових драперій зі складками,						
Види контролю	Екзамен																
Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 2																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Акварельний живопис натюрморту																
Теми лекцій	Акварельний живопис натюрморту																
Лабораторні заняття	Етюди опудал птахів				Натюрморт з опудалом птаха				Натюрморт з гіпсовою розеткою				Етюд весняних квітів				
Самостійна робота	Етюди опудал птахів				Натюрморт з опудалом птаха				Натюрморт з гіпсовою розеткою				Етюд весняних квітів				
Види контролю	Екзамен																
Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 3																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Живопис натюрморту із складними тональними відношеннями																
Теми лекцій	Живопис натюрморту із складними тональними відношеннями																
Лабораторні заняття	Передача фактури та матеріальності предметів засобами живопису					Натюрморт в холодній гамі					Натюрморт в теплій гамі						
Самостійна робота	Передача фактури та матеріальності предметів засобами живопису					Натюрморт в холодній гамі					Творча переробка натюрморту Натюрморт в теплій гамі						
Види	ЗАЛІК																

контролю																	
Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 4																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Зображення предметів і середовища засобами пастозного живопису																
Теми лекцій	Зображення предметів і середовища засобами пастозного живопису																
Лабораторні заняття	Етюд простого натюрморту		Складний натюрморт з гіпсовою маскою				Натюрморт з весняними квітами				Живопис багатопланового натюрморту						
Самостійна робота	Складний натюрморт з гіпсовою маскою					Натюрморт з весняними квітами					Живопис багатопланового натюрморту. Творча переробка натюрморту						
Види контролю	ЗАЛІК																

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 5																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Оволодіння технікою олійного живопису																
Лабораторні заняття	Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд).				Живопис предметів близьких за колірним тоном.				Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин.				Живопис складного тематичного натюрморту у певній колірній гамі.				
Самостійна робота	Передача контрастної взаємодії кольорів у натюрморті (етюд).				Живопис предметів близьких за колірним тоном.				Живописні можливості олійних фарб у зображенні рослин.				Живопис складного тематичного натюрморту у певній колірній гамі.				
Види контролю	ЗАЛІК																
Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Модулі	МОДУЛЬ 6																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Живопис портрету																
Лабораторні заняття	Живопис гіпсової голови з виразними анатомічними особливостями.						Живописні можливості олійних фарб у зображенні портрету натурника (етюд).					Портрет людини з виразними рисами обличчя на нейтральному тлі.					

Самостійна робота	Живопис гіпсової голови з виразними анатомічними особливостями.	Живописні можливості олійних фарб у зображенні портрету натурника (етюд).	Автопортрет при штучному освітленні.
Види контролю	ЕКЗАМЕН		

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Модулі	МОДУЛЬ 7																
Лекції																	
Дати																	
Теоретичні розділи	Живопис поясного портрету																
Лабораторні заняття	Портрет натурника з плечовим поясом.					Живопис натурника з оголеним торсом на нейтральному тлі.					Живопис натурниці з оголеним торсом на контрастному тлі.						
Самостійна робота	Короткотривалі етюди портретів на різному тлі на колірне враження					Живопис рук.					Живопис натурниці з оголеним торсом на контрастному тлі.						
Види контролю	ЕКЗАМЕН																

Тиждень	1			2			3			4			5			6		
Модулі	МОДУЛЬ 8																	
Лекції																		
Дати																		
Теоретичні розділи	Живопис фігури людини.																	
Лабораторні заняття	Живопис оголеної чоловічої фігури у нескладному русі.						Живопис оголеної фігури натурниці в тематичному антуражі.											
Самостійна робота	Виконання в матеріалі					Виконання в матеріалі					Стилістична переробка портрету натурниці.							
Види контролю	ЕКЗАМЕН																	

VII. Основні і допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Аксенов Ю., Левидова М. Цвет и линия. Практическое руководство по рисунку и живописи.- М.: Сов.художник.1986.
2. Алексеев С.С. О колорите.- М., Изобр. и-во . 1974.
3. Алпатов М.В. Композиция и живопись.- М.: Искусство,1987.
4. Беда Г.В. Живопись. Учебник для пединститутов.- М.:Просвещение,1986.
5. Волков Н.Н. Цвет в живописи.- М.:Сов.художник., 1965.
6. Виннер А.В. Как работают мастера живописи.- М.:Сов.художник,1965.
7. Гренберг Ю.И. Технология живописи.- М.:Искусство, 1982.
8. Горбенко А.А. Акварельная живопись для архитекторов.-К.:Будивельник,1991.
9. Жегин Л.Ф. Язык живописного произведения.- М.:Искусство,1970.
10. Зурбаян Т. Краски разных времен.- М.:Искусство.1970.
11. Иогансон Б.В. О живописи.- М.:Сов.художник.1969.
12. Кочик О.Я. Живописная система Б.Борисова-Мусатова.- М.:И-во,1980.
13. Одноралов Н.В. Материалы в изобразительном искусстве.Пос.для учителей.-М.:Просвещение. 1983.
14. Перепелкина Г.П. Искусство смотреть и видеть.- М.:Просвещение,1982.
15. Пучков А.С. Методика работы над натюрмортом.- М.:Просвещение,1982.
16. Стасевич В.Н. Пейзаж. Картина и действительность.- М.:Ис-во.1981.
17. Энциклопедический словарь юного художника.(Платонова Н.И. и др.)- М.:Педагогика 1983.
18. Шевнюк О.Методика викладання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах.-К.: Освіта України, 2017.
19. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013

Допоміжна

1. Алпатов М.В.и др. Искусство:Живопись. Скульптура. Архитектура. Графика. Кн.для учителя. В 3-х томах. Изд.4-е доп.- М.:Просв. 1989.
2. Від ремесла до творчості. Довідник /Упоряд.Легенький Ю.Г./- К.:Час,1990
3. Зайцев А.С. Советы мастеров. – Л., Искусство,1973.
4. Капланова С.Г. От замысла и натуры к законченному произведению.- М.:Изобр.и-во.1981.
5. Каменева Е.О. Твоя палитра.- М.:Дет. лит-ра,1977.
6. Ковалев Ф.В. Золотое сечение в живописи. - К.:ВШ,1989.
7. Мастера иск-ва об искусстве /под ред.Гувера А.А./в 7-ми т.
8. Неменский Б.М. Распахни окно.- М.:Просвещение. 1974.
9. Ненарокова И.С. Солнечная палитра.- М.:Сов.худ.1982.
10. Рисунок. Живопись. Композиция. Хрестоматия. Уч.пособие для педин-ов / сост.Ростовцев Н.Н. и др./- М.:Просвещение. 1989.
11. Савицкий Г.Д. Молодым художникам о мастерстве.- М.:Изо-гиз,1960.
12. Советы мастеров. Живопись и графика.2 изд.- Л.: Художник, 1979.
13. Стасевич В.Н. Пейзаж. Картина и действительность.- М.:Ис-во,1981.
14. Школа изобразительного искусства /в 10 Т./ - М.: Академия художеств СССР,1964-1970.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dn.npu.edu.ua/course/view.php?id=420>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20___/20___ н.р.